Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 17. i 18. Dnia 8. i 22. Września 1882. **IX. rocznik.**

O zastosowaniu u nas ustawy z 9. kwietnia 1873. do innych, niż kredytowe interesy.

(Dr. A. Z.) Gdy kapitałowi, który opanował wszystkie dziedziny życia ekonomicznego, przeciwstawiono ideę assocyacyi, opartą o wzajemną porękę lub pomoc, zwrócono w Anglii przedewszystkiém uwagę na stowarzyszenia spożywcze, w Niemczech na kredytowe. Niebawem jednak idea ta w formie podanéj przez Dra *Schulzego z Delitzsch* znalazła zastosowanie do wszelkich niemal rodzajów gospodarstwa i produkcyi narodowéj i stąd powstawały liczne stowarzyszenia budownicze, rolnicze, handlowe, magazynowe, surowcowe, produkcyjne i t. d. Dla tego téż ustawa z 9. kwietnia 1873. określa dość ogólnikowo i niejasno w §. 1., iż ma mieć zastósowanie do towarzystw „zaliczkowych, kredytowych, surowcowych, magazynowych, produkcyjnych, spożywczych, budowniczych i t. p.“

Jeżeli w którym z krajów austryackich ustawa ta wkrótce dała początek pożytecznym kreacyom, to przedewszystkiém w Galicyi powiodły się najlepiéj, jak to na podstawie dat ogłaszanych przez c. k. Komisyą statystyczną kilkakrotnie już wykazywaliśmy — stowarzyszenia kredytowe. Ostatni zaś „Rocznik“ (za r. 1881.), który już jest w druku, wykaże dalszy znakomity ich rozwój. Niemniéj jednak skrzętnie i na innych polach pracy naszéj ekonomicznéj stósowano i zastosowuje się u nas zasady ustawy z 9. kwietnia 1873.

Tu też wyliczymy stowarzyszenia, oparte na ustawie rzeczonéj, które u nas powstały ku innym, niż kredytowym celom:

A. Stowarzyszenia spożywcze:

1.* Towarzystwo spożywcze w Samborze.

2.* Towarzystwo spożywczo-produkcyjne „Ul“ w Stanisławowie.

3. Towarzystwo spożywcze we Lwowie.

Oprócz tego trudniły się lub trudnią jeszcze handlem przedmiotów potrzeb domowych: Tow. zal. w Jaśle, Tow. zal. urzędników w Stanisławowie, takież w Tarnopolu, Spółka rolnicza w Tarnopolu i Spółka handlowo-rolnicza w Stanisławowie.

B. Spółki rolnicze:

4. Spółka rolnicza w Tarnopolu.

5. Spółka handlowo-rolnicza w Stanisławowie.

6.** Dom komisowy rolniczy we Lwowie.

7. Bank rolniczy we Lwowie.

8.*** Spółka rolnicza w Sanoku.

C. Towarzystwa ochrony własności ziemskiéj:

9.*** Tow. wzaj. pom obywatelskiéj w Jarosławiu.

10. Tow. ochrony wł. ziemskiéj w Limanowéj.

11. Tow. ochrony mniejszéj wł. ziemskiéj w Mielcu.

D. Stowarzyszenia dla spedycyi i przewozu:

12.** Tow. posługaczy we Lwowie.

13.* Tow. posługaczy publicznych we Lwowie.

Trzecie podobne stowarzyszenie, powstałe we Lwowie, zakończyło skandalicznie swój żywot, dopiéro co rozpoczęty, o niém więc nawet nie wspominamy.

E. Stowarzyszenia magazynowe i surowcowe:

14.* Tow. magazynowe grajzlerów we Lwowie.

15.* Spółka magazyn. szewców w Stanisławowie.

16.*** Tow. szewców w Dąbrowéj.

17. Tow. handlu skór w Drohobyczu.

18. „ „ „ „ Jarosławiu.

19. „ „ „ we Lwowie.

20. „ „ „ w Rudkach.

21.*** Tow. handlu materyałów surowych garncarskich w Kołomyi.

F. Stowarzyszenia surowcowo-produkcyjne:

22.*** Tow. tkaczy w Błażowéj.

---

*) Oznaczone gwiazdką już nie istnieją. Oznaczone dwoma gwiazdkami nie weszły wcale w życie. Oznaczone trzema gwiazdkami są w okresie organizacyjnym.

23.*** Towarzystwo tkaczy pod opieką św. Sylwestra w Korczynie.

24. I. Tow. dla eksploatacyi nafty i wosku ziemnego w Kołomyi.

G. Stowarzyszenia produkcyjne:

25.* Towarzystwo do wydawania książek szkolnych we Lwowie.

26.* Tow. prod. szewców „Praca“ we Lwowie.

27.* „ „ krawców we Lwowie.

28. I. Związkowa Drukarnia we Lwowie.

29. Związkowa Drukarnia w Krakowie.

30.** Piérwsza gal. Spółka miodowa we Lwowie.

H. Stowarzyszenia handlowe:

31.** Gal. Tow. Komisowe we Lwowie.

32.*** Spółka dla handlu wiejskiego we Lwowie.

33. Gal. Tow. handlowe we Lwowie.

I. Stowarzyszenia o ogólnych celach przemysłowych:

34. Towarzystwo przemysłowe we Lwowie.

K. Stowarzyszenia, stojące po za wszelkiemi kategoryami pojęcia ekonomicznéj pomocy własnéj:

35. Stow. ręk. chrz. „Gwiazda“ w Tarnowie.

36.*** Tow. Wzaj. Pomocy we Lwowie.

Jeżeli spis ten przejrzymy, spostrzeżemy przedewszystkiém, że zastosowania zasad assocyacyi osobistéj do rolnictwa, produkcyi i handlu w naszym kraju całkiem innemi poszło drogami, niż w Niemczech. Takie Towarzystwo przemysłowe, takie towarzystwa ochrony i pomocy obywatelskiéj, takie stowarzyszenia posługaczy, handlu skór, Towarzystwo dla eksploatacyi nafty, Spółka dla handlu wiejskiego — nie są nigdzie indziéj w téj formie znane, oprócz w naszym kraju. Niezawodnie nie śniło się Delitzschowi, że zasady jego na tém polu i w téj formie, co u nas, znajdą zastosowanie. A przedewszystkiem zwracamy uwagę na różnorodność tych stowarzyszeń. Więc mamy stowarzyszenia spożywcze, daléj rolnicze, surowcowe, magazynowe, produkcyjne, handlowe, przemysłowe, nawet — dobroczynne, a wszystko na zasadzie pomocy własnéj. A daléj dla rolników większych i mniejszych, dla pasieczników, dla publiczności potrzebującéj posług osobistych, dla rzemieślników: szewców, krawców, tkaczy, garncarzy, drukarzy *), dla kramarzy wiejskich i grajzlerów miejskich, dla większéj industryi, dla handlu większego, nawet dla celów górniczych, jakotéż dla uczonych i uczącéj się młodzieży! Słowem assocyacya ujęta w paragrafy ustawy kwietniowéj ma być dla wszystkich i wszystkiego środkiem zaradczym i źródłem dobrobytu i uzdrowienia stosunków społecznych!

Robota na tém polu trwa od przeszło dziesięciu lat, więc przypatrzmy się jaki jéj rezultat? Dla tego téż najpiérw przejrzyjmy dokładnie cyfrę tych dotychczasowych 36 kreacyi. Z założonych dotąd spółek tego rodzaju:

a) nie weszło wcale w życie	4
b) przestało istnieć	8
c) jest dopiéro w okresie organizacyjnym	8
d) nie spełna rok istnieje	9
e) kilka lat istnienia wykazuje	7
razem	36

Zestawienie to mniéj jest zadowalającém, widzimy więcéj usiłowań i dobrych chęci — niż rezultatów. W każdym razie widzimy już 12 trupów na 36 porodów czyli $^1/_3$ część!

Nim dalsze z tego zjawiska wyciągniemy wnioski przejdziemy poszczególne rodzaje tych spółek.

A. Towarzystwa spożywcze nie wiodą się, pozostało jedno lwowskie, które istnieje więcéj dzięki poświęceniu się, graniczącemu prawie ze sportem, kierowników swoich i dzięki interesowi swoich wierzycieli. Zaledwie $^1/_{10}$ część potrzebnego do tego interesu kapitału złożyli członkowie, resztę stanowią długi. Między członkami ani zrozumienia, ani zamiłowania, ani nawet traktowania na seryo stowarzyszenia. Więcéj z koleżeństwa, z grzeczności, niż dla interesu własnego utrzymują oni instytucyą, a zarząd mniéj się troszczy o członków, niż o honor podtrzymania firmy. Jakżeż daleko od wzoru Rochedal'skiego!! Nawet upadek téj instytucyi nie zrujnowałby, ani zasmuciłby nikogo — chyba wierzycieli.

B. Spółki rolnicze. Za wzorem Spółki Tarnopolskiéj powstały trzy dalsze takie instytucye. Celem ich wzięcie w ręce handlu produktami rolniczymi. Kraj i interesowani przyjęli z zapałem tę myśl — u nas niezawodnie praktyczną. Wszakże macierz tych instytucyi: Spółka tarnopolska, nie we wszystkiém powinna była być naśladowaną. Pomijamy żale i uwagi członków, które nam co roku sprawozdania dyrekcyjne reprodukują — ale przedewszystkiém spotykamy się na wstępie zaraz z kardynalnym błędem w założeniu: spółka nie ma nawet $^1/_{20}$ części swego kapitału w interesie, stosunek ten może stać się groźnym — zwłaszcza że przeszło $^8/_9$ wszystkich aktywów na zaliczkach i długach u członków, które coraz więcéj przybiérają charakter zwykłych pożyczek. W spółce Stanisławowskiéj stosunek kapitału własnego do obcego nieco lepszy (1 : 10), — o Banku rolniczym we Lwowie sądu jeszcze wydać nie możemy — a tém mniéj o spółce Sanockiéj. W każdym razie zadziwia, że właściciele wielkich majątków ziemskich traktują nawet instytucye dla nich założone

*) Nie wspominamy tu o lwowskiéj spółce stolarskiéj, któraby tu należała, ale która nie przyjęła formy spółki według systemu Delitzscha. Również pomijamy ów socyalistyczny Bazar wyrobów krajowych, który chcą założyć ludzie ani umiejący, ani chcący pracować, ani mający, ani mogący mieć jakiekolwiek zasoby materyalne lub moralne. W końcu opuszczamy projekty, których nawet nie doprowadzono do zarejestrowania firmy, jak Tarnowskie Stowarzyszenie kredytowo-przemysłowe i spożywcze „Ul“.

w sposób nieco dyletancki, a przynajmniéj bez okazania ze swéj strony należytéj do nich wiary, skoro nie zdobędą się na większe osobiste wkłady, bez czego tego rodzaju przedsiębiorstwa chromać muszą.

C. Towarzystwa ochrony własności ziemskiéj. Przed trzema laty przyszedł p. Henryk Kieszkowski na myśl zakładania na podstawie ustawy z 9. kwietnia 1873. stowarzyszeń, któreby się zajęły aranżowaniem chylących się ku upadkowi fortun i braniem niejako w kuratelę tych spadkobierców dawnych rodów szlacheckich, którzy przez nierozum lub lekkomyślność wydają ziemią naszą w ręce cudzoziemców lub „innowierców“. Myśl poetyczna — i patryotyczna! Różne o tym projekcie były sądy, lecz nie można utaić, że pochwały miały przedewszystkiém źródło sentymentalne, sympatyczności pomysłu samego — i jéj autora, który kierował się tu niezawodnie najlepszemi chęciami. W ostatnim dopiéro roku powstały 3 podobne instytucye, a mianowicie dwie dla mniejszéj, a jedna dla większéj własności ziemskiéj — wszystkie z nieco zmienionym programem od piérwotnego zarysu p. Kieszkowskiego. Stosunkowo najszybciéj zgromadziło największe fundusze Towarzystwo Mieleckie (obecnie posiada około 12.000 zł. własnego kapitału). Trudno nam dziś już orzekać, jakie rezultaty osiągną te stowarzyszenia — przypominamy wszakże, że ku podobnym celom ustanowiła Spółka tarnopolska przed dwoma laty w swoim łonie osobną Radę obywatelską — a w sprawozdaniu za r. 1881. już o niéj nie wspomina!...

D. Stowarzyszenia dla spedycyi i przewozu w formie spółek posługaczy pomimo trzechkrotnych prób wcale się nie powiodły już może z tej przyczyny, że zasada wzajemności jest zanadto demokratyczną, aby stosunek służbowy, czyniący z człowieka ostatecznie niewolnika, dał się ująć w formę właściwą, na zasadzie równości praw chlebodawcy (instytucyi posługaczów) i posługaczy (członków i właścicieli téj instytucyi).

E. Stowarzyszenia surowcowe i magazynowe. Na ośm podobnych instytucyi: 2 upadło, 2 się jeszcze nie zorganizowały, 3 mają za sobą jeszcze zbyt krótką przeszłość, a dopiéro jedno (lwowskie Tow. handlu skór) kilka lat istnieje i dobrze się rozwija. Wszakże i to stowarzyszenie za mało ma kapitału własnego (nie wiele nad $^1/_5$), zanadto udziela członkom kredytu (borgu) i za mało znajduje u szewców poparcia. Mimo to sądzimy, że tego rodzaju spółki, mające na oku interes łatwy, artykuł jednolity i klientelę o równych potrzebach i wymaganiach, najłatwiéj zdołają się jeszcze rozwinąć. Według tego wzoru powinny się tworzyć i inne handle materyałów dla rzemieślników, a przedewszystkiem handle żelaza.

F. Stowarzyszenia surowcowo-produkcyjne. Jedyne pod opieką i przy pomocy władz powstałe spółki — są spółki tkackie. W bież. roku zajął się niemi bardzo gorliwie Wydział kraj. i p. Marszałek, który istnienie spółki w Korczynie osobiście zagaił. O ile na téj podstawie da się podnieść przemysł tkacki, okaże przyszłość, my na razie przestrzegamy jedynie przed robieniem sobie zbyt gorączkowych i różowych nadziei! Do téj grupy doliczyliśmy Piérwsze Tow. dla eksploatacyi nafty w Kołomyi. Interes sam stawiamy na równi ze spółkami loteryjnemi — gdzie odpowiedzialność osobista jest niebezpieczną, a może i ekonomicznie nie uzasadnioną. Tym razem podobno się powiodło. Członkowie złożyli około 45.000 zł. i znaleźli naftę w Słobodzie rungurskiéj. Na przyszłość nie radzibyśmy widzieć, aby ludzie całe swoje mienie i całą egzystencyą stawiali na kartę losu, — bo jeżeli gdzie, to w takich przedsiębiorstwach solidarna poręka może się okazać straszną. Wprowadzenie w ustawę austryacką poręki ograniczonéj chyba téż tylko w takich przedsiębiorstwach znajdzie zupełne wytłumaczenie i uzasadnienie.

G. Stowarzyszenia produkcyjne. Na sześć stowarzyszeń tylko 2 istnieją: drukarnie lwowska i krakowska, piérwsza dzięki należytéj wpłacie kapitału własnego rozwija zię bardzo dobrze, druga bez powiększenia kapitału własnego będzie musiała chromać, pomimo, że robót dostarczać będzie nienagannych.

H. Stowarzyszenia handlowe jeszcze nie mają historyi. Gal. Tow. Komisowe, nie weszło wcale w życie i nie wiedzieć po co było rejestrowane; Tow. dla handlu wiejskiego jest zdaniem naszém pomysłem fantastycznem; jak ma centralna instytucya zakładać, zaopatrywać, kontrolować i t d. setki, a może i tysiące małych kramików wiejskich, tego nie rozumiemy; Gal. Tow. handlowe (podobno przeważnie dla branży bławatnéj), jest raczéj spółką kapitałową, niż osobistą i na sam początek zjednoczyło dość kapitału własnego, bo posiada po kilku miesiącach istnienia około 65.000 zł. wpłaconych udziałów.

I. Towarzystwo przemysłowe we Lwowie jest najsmutniejszym dowodem, jak trudne jest zastósowanie zasad spółek t. z. zarobkowych i gospodarczych do industryi i handlu na większe rozmiary. Pomimo najlepszych chęci kierowników i poparcia u członków i u publiczności nie podniosło u nas ruchu przemysłowego, a w ciągu lat 8 pomimo kilku wcale korzystnych interesów spożyło prawie zupełnie kapitał wpłacony. Obecnie jedyne jego zadanie: zwinąć interes bez dalszych strat dla członków i bez szkody wierzycieli.

O „Gwieździe“ tarnowskiéj i „Wzaj. Pomocy“ we Lwowie nie powinnibyśmy nawet wspominać, gdyby dziwnym sposobem c. k. Sądy wbrew duchowi ustawy z 9. kwietnia 1873. nie były te humanitarne lub ku zabawie i rozrywce powstałe, zresztą ze wszech miar użyteczne stowarzyszenia zarejestrowały. A już „Gwiazda“

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych za miesiąc Sierpień 1882.

Stan bierny

Tow. zaliczkowe w	Udziały		Fundusz rezerwowy		Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca		Włożono w ciągu miesiąca		Wyjęto w ciągu miesiąca		Stan z końcem miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca		Zaciągnięte w ciągu miesiąca		Spłacone w ciągu miesiąca		Stan z końcem miesiąca	
	z końcem miesiąca																			
	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct
Bełzie	2559	76	413	35	13443	35	921	.	420	61	13943	74	6000	.		.	.	.	6000	.
Białej	10502	08	1620	04	40100	04	2989	92	2491	28	40598	68	3000	.	3000	.	.	.	6000	.
Bialsko Bielskie	12349	08	733	71	39352	59	2967	63	3065	19	39255	03	30688	48	14259	.	13144	63	31802	85
Birczy	9875	23	1291	33	10624	94	1251	.	1535	88	10340	06	37535	.	8530	.	7065	.	39000	.
Bóbrce	3723	07	943	93	9695	93	33	90	182	64	9547	19	8970	.	2600	.	2550	.	8020	.
Bołszowcach	2311	.	298	.	2297	40	7	50	56	13	2248	77	5600	.	.	.	200	.	5400	.
Busku Tow. zal.	4223	30	1938	06	5205	47	92	.	581	65	4715	82	5768	76	2150	.	1500	.	6418	76
„ Tow. kred.	38220	71	4808	15	20211	69	12035	.	7673	65	24573	04	8435	.	3848	.	4940	.	7343	.
„ Vorschuss-Casse	15144	11	437	.	32690	55	5472	.	7434	.	30728	55	3470	80	999	50	1613	.	2857	30
Cieszanowie	27826	93	1536	93	24775	56	4887	71	1015	43	28647	84	.	.	.	.	.	.	.	.
Dąbrowéj	52390	08	12201	01	.	.	.	.	.	.	.	.	176902	82	7570	.	4820	31	170652	50
Delatynie	10689	.	1176	24	7299	55	454	15	148	14	7605	56	13879	88	2127	.	2390	.	13616	88
Dobromilu	8409	97	398	09	6018	22	376	48	368	53	6026	17	2550	.	.	.	300	.	2250	.
Drohobyczu	18309	48	3196	.	54477	29	5873	18	3109	87	57240	60	25512	77	905	12	3298	86	23119	03
Glinianach	40716	37	5859	45	119643	13	10409	28	5438	20	124614	21	38745	28	11560	.	9640	.	40665	28
Gorlicach	56649	31	7718	58	108129	67	1338	75	3600	25	105868	17	51741	33	21305	54	22013	23	51033	64
Grybowie	3680	75	834	53	14046	37	215	.	312	83	13948	54	12152	05	.	.	2	05	12150	.
Jarosławiu	30367	23	4148	46	42378	88	10826	75	1593	05	51612	58	14205	31	.	.	305	20	13900	11
Jaryczowie now.	417	40	156	75	139	13	.	.	.	.	139	13	1125	.	.	.	135	.	990	.
„ Tow. kred.	19202	70	1818	60	8906	.	4245	.	4491	.	8660	.	5750	.	2460	.	3840	.	4370	.
Jaworowie	5234	16	271	77	12899	15	6749	49	3044	17	16604	47	5000	.	3000	.	2000	.	6000	.
Kamionce Strum.	13927	48	383	75	11612	95	910	.	1000	.	11522	95	.	.	.	.	.	.	.	
Kańczudze	2496	14	199	.	892	96	37	.	.	.	929	96	6100	.	.	.	300	.	5800	.
Kolbuszowéj	4953	.	800	.	5678	77	125	.	400	.	5403	77	4400	.	.	.	.	.	4400	.
Kulikowie	3372	19	387	65	1844	21	20	.	606	.	1258	21	12620	.	.	.	270	.	12350	.
Komarnie	10487	65	1617	80	45160	65	1763	16	1241	34	45682	47	2000	.	.	.	.		2000	.
Krakowcu	5781	.	389	.	1417	25	2405	63	.	.	3822	88	7700		.	.	.	.	7700	.
Krakowie	49724	53	60	33	76382	26	5460	50	5364	06	76478	70	140 4	.	4813	.	3199	.	15668	.
Limanowéj	29712	89	2969	91	50498	14	12495	71	9525	09	53468	76	28593	30	15061	02	14326	26	29328	06
Lwowie Tow. zal.	141900	24	13737	.	449333	08	48725	51	49019	45	444039	14	130697	65	55641	.	39520	50	146818	15
„ urz. pocz.	25201	54	1042	14	15475	53	1232	43	656	68	16051	28	8400	.	3400		3000	.	8800	.
Łańcucie	29454	93	14418	.	159641	63	4261	33	7368	46	156534	50	27800	.	.	.	1600	.	26200	.
Mariampolu	3522	50	380	26	2462	34	18	33	35	49	2445	15	4000	.	.	.	.	.	4000	.
Mielcu	11900	16	2398	29	47589	70	1865	22	1283	63	48171	29	.	.	.	.	.	.	.	.
Milówce	5429	75	638	65	15260	08	292	.	412	07	15140	01	1500	.	.		.	.	1500	.
Mościskach	12022	81	6108	42	40709	40	1951	73	2054	45	40606	68	8000	.	.	.	.	.	8000	.
Now. Sączu	32097	01	6075	31	126667	14	11990	45	13996	97	124690	62	4500	.	.		4500		.	.
„ „ zast	.	.	.		.	.	.	.	.	.	.	.	8892	25	2274	.	2146	80	9019	45
Oświęcimie	6622	26	698	48	16822	18	773	.	326	76	17268	42	.	.	.	.	.	.	.	.
Pilźnie	4323	20	1222	84	11683	17	679	94	1081	98	11281	13	6600	.	.	.	.		6600	.
Podgórzu	10145	55	1049	90	51297	19	13226	40	1582	60	62940	99	10279	.	.	.	855	.	9420	.
Pomorzanach	10786	50	518	.	20238	.	8105	.	5262		23081	.	2039	80	3950	.	1189	80	4800	.
Przemyślu	41170	07	7723	78	133039	04	2008	.	9718	40	125328	64	38493	.	35100	.	24153	.	49440	.
Przemyślanach	5922	.	2739	02	22035	99	1255	.	590	24	22700	75	12400	.	.	.	200	.	12200	.
Radomyślu	1362	60	310	63	2858	59	592	.	102	10	3348	49	3850	.	.		250	.	3600	.
Rudkach	10168	24	1396	33	35734	95	1180	10	1113	88	35801	17	2212	70	.	.	.	.	2212	70
Sieniawie	3701	57	637	50	19623	03	33	90	100	.	19556	93	.	.	.	.	.	.	.	.
Sokalu	13273	38	1752	48	73043	01	6637	69	2073	76	77606	94	15719	11	.	.	747	30	14971	81
Skałacie	1577	20	485	48	123	65	170	.	.	.	293	65	4400	.	.	.	200	.	4200	.
Śniatynie	6758	39	835	88	12973	42	194	.	715	07	12452	35	7700	.	.	.	.		7700	.
Stanisławowie zal.	67666	30	12896	02	199677	93	22822	52	26230	43	196270	02	74561	10	29844	92	42550	07	61855	95
„ zast.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	56868	93	500	.	3000	.	54368	93
Stryju	11409	38	782	70	25620	79	1172	64	1394	79	25398	64	7500	.	.	.	.	.	7500	.
Tarnowie	19962	67	5812	01	88707	88	3839	.	2081	.	90477	88	4500	.	.	.	.		4500	.
Wykotach	3608	66	394	83	11842	94	655	.	.	.	12497	94	11400	.	600	.	.		12000	.
Zbarażu	12348	20	2777	.	12801	77	3306	68	1300	.	14808	45	18556	59	1300	.	1050	.	18806	59
Zborowie,	1093	.	179	.	3015	70	128	66	.	.	3144	36	5699	.	1603	70	576	44	6276	26
Złoczowie	17357	65	3688	40	65531	91	2925	.	2747	82	65709	09	1500	.	.	.	.	.	1500	.

Stan czynny

Tow. zaliczkowe w	Saldo odsetek		Reszta pozycyi stanu biernego		Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca		Spłacono w ciągu miesiąca		Udzielono w ciągu miesiąca		Stan z końcem miesiąca		Koszta założ. ruchomości i adm.		Reszta pozycyi stanu czynnego		Gotówka	
	z końcem miesiąca												z końcem miesiąca					
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.
Bełzie	1145	88	.	.	22429	22	741	26	1960	.	23647	96	349	62	44	37	20	77
Białej	724	64	1104	84	43385	05	1799	.	2045	.	43631	05	2354	58	13732	28	626	37
Bialsko Bielskie	1809	96	482	38	80408	88	17884	.	17196	50	79721	38	3906	79	617	01	2187	72
Birczy	2689	79	995	59	58816	.	10303	.	11229	.	59742	.	1545	33	2784	09	120	58
Bóbrce	409	28	358	05	23247	45	2285	75	1450	22	22411	92	320	04	.	.	269	56
Bołszowcach	1066	84	290	45	10317	80	2114	20	2185	.	10388	60	590	21	250	.	221	98
Busku Tow. zal.	963	02	.	.	16241	35	1399	67	769	52	15611	20	1156	40	228	18	1263	18
„ Tow. kred.	4045	49	422	65	76031	86	3300	98	3835	36	76566	24	2151	74	5203	63	3466	74
„ Vorschuss-Casse	4643	59	.	.	49378	46	2723	81	2756	90	49411	55	2209	.	.	.	2190	.
Cieszanowie	1539	41	.	.	53736	70	1807	29	4691	.	56620	49	563	84	828	97	1537	81
Dąbrowéj	6305	02	9159	28	221479	79	4081	51	11125	.	228523	28	1888	10	22614	.	6682	52
Delatynie	4238	64	287	95	32904	98	3970	88	3280	20	32214	30	2073	93	3016	33	309	71
Dobromilu	1545	31	105	66	18039	03	924	89	642	.	17756	14	323	48	268	70	386	88
Drohobyczu	1390	19	784	38	95030	82	13212	83	14467	62	96285	61	2678	15	3773	07	1302	85
Glinianach	12974	88	2081	64	214370	17	12724	56	20360	06	222005	67	2505	45	475	62	1925	09
Gorlicach	.	.	2508	37	194056	12	24666	38	21700	62	191090	36	4200	90	27266	64	1220	16
Grybowie	.	.	19	16	29957	18	5442	90	5426	97	29941	25	58	62	286	55	59	38
Jarosławiu	6216	77	599	23	88226	87	9941	60	9840	.	88125	27	1455	28	12177	87	5355	96
Jaryczowie now.	17	75	95	59	1783	94	157	18	50	.	1676	76	102	27	19	.	18	59
„ Tow. kred.	2300	98	922	97	35962	90	1845	44	1140	44	35231	90	275	88	1442	63	324	84
Jaworowie	1939	79	197	96	23847	12	5880	04	11080	.	29047	08	294	09	.	.	206	98
Kamionce Strum.	2647	81	20	22	24900	22	2887	86	4932	20	26944	56	1391	42	2	13	164	10
Kańczudze	663	18	165	97	9877	07	598	68	450	.	9728	39	87	88	161	08	276	90
Kolbuszowéj	1220	58	399	07	16043	50	839	.	1103	.	16307	50	430	58	395	41	42	93
Kulikowie	791	65	314	59	17676	28	3345	.	2317	.	16648	28	1043	87	249	19	532	95
Komarnie	3957	89	2428	85	62551	26	4658	55	4060	.	61952	71	616	58	757	53	2847	84
Krakowcu	1298	40	143	71	14700	15	2297	25	2379	.	14781	90	707	03	1302	22	2343	84
Krakowie	10031	60	3849	38	136693	87	19489	11	21480	.	138684	76	3558	87	11862	71	1706	20
Limanowéj	3065	29	946	88	113715	06	4708	18	6674	07	115680	95	984	71	701	25	2124	88
Lwowie Tow. zal.	19021	43	441	59	708513	84	151329	65	163909	46	721093	65	15597	15	29589	40	4677	35
„ urz. pocz.	2634	61	6	40	50780	50	5605	10	6859	.	52034	40	1023	21	186	96	491	40
Łańcucie	8674	65	8113	56	233621	39	6981	83	6700	.	233339	56	1663	26	6264	29	2128	53
Mariampolu	603	35	753	89	10884	.	1034	.	1020	.	10870	.	225	52	312	03	297	60
Mielcu	2018	58	4258	72	59171	88	1585	50	2701	.	60287	38	759	87	6744	90	954	89
Milówce	741	10	.	.	21685	27	2634	85	2712	.	21762	42	515	56	577	36	594	17
Mościskach	263	06	1166	.	65582	06	5413	83	5282	.	65450	23	483	63	1230	23	1002	88
Now. Sączu	6654	81	939	98	164455	08	32771	80	26795	17	158478	45	2426	67	7252	37	2300	24
„ „ zast	604	65	.	.	7621	.	2014	.	2215	.	7822	.	755	43	1046	67	.	.
Oświęcimie	1262	04	1433	07	24600		4944	.	5130	.	24786	.	380	71	836	17	1281	39
Pilźnie	2414	.	59	41	24035	.	4678	.	4151	.	23508	.	1523	63	25	59	277	36
Podgórzu	3240	52	42	71	66968	21	8730	76	11670	72	69908	17	1382	53	12236	43	3316	59
Pomorzanach	3932	86	.	.	34222	81	3407	07	8890	14	39705	88	1805	12	.	.	1607	36
Przemyślu	7313	85	5526	06	225867	15	48435	92	44056	92	221488	15	525	20	6350	19	7958	86
Przemyślanach	478	62	.	.	42015	63	994	06	1750	.	42771	57	1071	95	183	31	13	56
Radomyślu	546	15	38	64	8287	94	2225	57	2696	.	8758	37	208	68	35	78	203	68
Rudkach	3703	48	.	.	50496	56	1645	45	1404	.	50255	11	958	11	95	80	1972	90
Sieniawie	3992	15	797	15	21264	06	2251	06	2270	.	21283	.	3400	28	2822	22	1179	80
Sokalu	773	57	3687	14	100625	02	2785	99	6259	.	104098	03	1358	68	3756	33	3599	58
Skałacie	609	76	692	79	6123	34	152	75	167	.	6137	59	1394	61	64	45	262	23
Śniatynie	1446	09	.	.	28367	22	2125	89	1662	.	27903	33	546	44	64	15	678	79
Stanisławowie zal.	5260	98	7294	73	334057	08	97059	44	92133	62	329131	26	2419	58	17741	76	1951	40
„ zast.	1259	93	933	53	56635	.	13883	.	12250	.	55002	.	.	.	414	50	1145	89
Stryju	3425	37	548	17	45950	66	3723	39	3693	39	45920	66	1423	48	1167	48	552	64
Tarnowie	644	10	.	.	114909	34	10643	55	11275	59	115541	29	1908	99	1300	77	2645	51
Wykotach	.	.	1	60	26579	86	207	02	1351	.	27723	84	347	11	186	83	245	25
Zbarażu	2939	27	838	37	43954	34	747	11	2175	.	45382	23	937	15	4608	41	1590	09
Zborowie,	529	27	161	46	8662	.	400	.	535	.	9197	.	310	85	543	55	131	95
Złoczowie	3446	49	604	81	88021	32	6580	21	7724	.	89165	11	1144	86	50	.	1946	47

Uwaga. Umieszczamy rachunki tylko tych towarzystw, które nam je najpóźniej do 15. bm. w formie przez nas wskazanéj przysłały.

tarnowska, prosząca co roku o subwencyą u Sejmu, najlepiéj o sobie dowodzi, że nie powstała na podstawie zasady pomocy własnéj.

Tak więc nie tylko suche cyfrowe zestawienie, ale i zbadanie interesu poszczególnych spółek nie okazuje dotąd jeszcze zbyt świetnych rezultatów owych usiłowań o podniesienie handlu i produkcyi tak rolnéj jak i rękodzielniczéj za pomocą spółek, założonych w duchu ustawy z 9. kwietnia 1873. Jakoż podobne zjawisko spotkać możemy i w innych krajach. Kto pilnie bada roczniki Szulzego a nawet ks. Szamarzewskiego, przekona się, że i w Niemczech i w Poznańskiém i na Szląsku oprócz stowarzyszeń zaliczkowych wszelkie inne spółki „zarobkowe i gospodarcze“ mniéj szczęśliwie się wiodą. Stosunkowo najlepiéj jeszcze rozwijają się spółki spożywcze, choć i postęp tychże jest wolny, a rozwój trudny i zbyt często zboczeniom i upadkowi ulegający.

To téż tłumaczy, że wiara, aby zasady wzajemnéj pomocy stósować do bezpośredniéj produkcyi i handlu, znacznie osłabła, a wszelkie usiłowania Szulzego i jego adeptów dotąd nie uwieńczył skutek pożądany.

Rękodzieła i w ogóle przemysł, jako też i handel trudniejszy jest znacznie od interesu pożyczkowego, nie da się ująć tak snadnie w przepisy statutowe i cierpi, gdy traktowany jest metodą sejmikową, jak to z ducha stowarzyszeń osobistych wynika.

Wymaga téż lepszych sił kierowniczych, niż je zazwyczaj w masie członków z natury swéj materyalnie i intelektualnie, zwłaszcza w kierunku fachowym mniéj wybitnych, znajdujemy. Człowiek z dostateczném mieniem, lub wybitném specyalném wykształceniem przemysłowém lub handlowém znajdzie gdzieindziéj lepsze zajęcie, niż w stowarzyszeniu ubogiém, a że stowarzyszenie takie nie może nigdy zbyt stać się zamożném, wynika już z ducha instytucyi, przeznaczonych dla ludzi t. z. „małych“.

Gdy siła takich spółek leży w liczbie członków, których mnogość i solidarna poręka zastępywać ma potęgę kapitału — gdy następnie wobec równéj odpowiedzialności zastrzega się każdemu członkowi równe prawa i równy wpływ na administracyą i kierownictwo instytucyi, więc też trudno o szybkie, zdecydowane, nawet jednolite postępowanie. Tu ciągle oglądać się należy na członków, których jest tylu, a w dodatku zbyt często co do pojęć i celów różnorodnych kierunków.

Interes pożyczkowy łatwiéj jeszcze utrzymać w granicach funduszów, którymi się rozporządza, interes handlowy lub przemysłowy w naturalnym swym rozwoju wymaga wkładów, nie oglądając się na ciasne granice, któreby mu wola przedsiębiorcy nałożyć chciała, a wtedy bierze je, choćby nad miarę, gdzie je znajdzie, albo staje i upada, bo więzów tych nie znosi. W obu wypadkach koniec musi być smutny.

Oto przyczyny, dla których nie mamy nadziei, aby forma spółek zarobkowych dała się z korzyścią zastósować do właściwego handlu i przemysłu — oto przyczyna, dla czego i u nas robota w tym kierunku tak jest mało płodną.

Więc téż sądzimy, że spółki podobne z jakim takim skutkiem rozwijać można pod następującemi tylko warunkami:

1. Liczba członków nie powinna być zbyt wielką, członkowie, ile możności jednolitego wykształcenia, jednolitych wymagań i sposobu życia.

2. Kapitał potrzebny do przedsiębiorstwa powinien być w większéj mierze, niż w stowarzyszeniach zaliczkowych wpłacony, bo tu tylko znaczniejszy kapitał zjednać sobie zdoła zaufanie i kredyt.

3. Interes sam powinien być jak najprostszy i najjednostajniejszy, aby jak najłatwiéj mógł być nadzorowany.

4. Fachowe wykształcenie kierowników jest niezbędne, tu nie dość umieć pisać i rachować, tu rozumieć należy przedsiębiorstwo dane dokładnie.

Że wymagania te są niezbędne pouczyć nas może historya naszych spółek zarobkowych i gospodarczych. Lwowskie Towarzystwo spożywcze ma za dużo i różnorodnych członków o różnych potrzebach życia domowego, wpłaciło na udziały zbyt mało, nie ma w zarządzie ludzi z kupieckiem doświadczeniem — i dla tego nie idzie, jakby sobie tego życzyć wypadało.

Tarnopolska Spółka rolnicza pomimo, że ją opinia publiczna proteguje a nawet psuje, pomimo, że ma mniéj licznych i więcéj jednolitego składu członków — a przecież u interesowanych i członków wywołuje sądy ujemne i zawdzięcza byt swój tylko względności i życzliwości wierzycieli, bo dla takiego interesu, jaki prowadzi, za mało ma swego kapitału.

Lwowskie Towarzystwo przemysłowe nie może się i nie mogło się utrzymać, bo dla takiego zakresu działania, jakie wytknęło sobie w statucie, nie wystarczają dobre chęci, tam potrzeba pieniędzy i wiedzy fachowéj i jeszcze raz pieniędzy i wiedzy fachowéj. Kroci zaś nikt nie włoży w interes, gdzie kilka tysięcy rozdrobnionych na kilkunastu członków przegłosować i zatracić je może.

Natomiast lepiéj się rozwija lwowskie Towarzystwo handlu skór, bo handluje tylko jednym artykułem: skórą, tylko z jedną warstwą społeczną: szewcami, bo może mieć zarząd fachowy: szewców; a gdyby jeszcze zebrało większy kapitał własny, byt jego byłby prawidłowy i zapewniony.

I to tylko możemy powiedzieć o I. Związkowéj drukarni, bo członkami jéj są sami drukarze, a liczba ich nie wielka, bo członkowie złożyli prawie cały potrzebny do interesu kapitał, bo zarząd jest w rękach fachowych drukarzy, a interes, jako zawodowy, łatwy i

znany członkom i kierownikom. Byt więc takiéj instytucyi zależy tylko od dobréj wiary i woli samychże członków stowarzyszenia.

Chcąc więc zakładać i nadal podobne spółki specyalne, trzymajmy się doświadczeń i przykładów, jakich już mamy podostatkiem.

XXIII. Ogólny Zjazd stowarzyszeń niemieckich w Darmsztacie.

Zjazd ten odbył się w dniach 25. i 26. sierpnia b. r. pod przewodnictwem Nizzego z Ribnitz. Nie wiele ciekawych szczegółów dowiadujemy się o tym Zjeździe z „Blätter für Genossenschaftswesen“, nie podają nawet liczby reprezentowanych stowarzyszeń, przypuszczamy, że zjazd ten nie musiał obudzić u samych uczestników zbyt ożywionego zajęcia, skoro porządek dzienny, co przy podobnych okolicznościach rzadko się zdarza, został wcześniéj wyczerpanym, niż się spodziéwano. Sprawą, która żywszą dyskusyą a nawet „maleńki skandal“ wywołała, była rezolucya, ponawiana już po raz, jeżeli się nie mylimy, czwarty — a domagająca się ustanowienia lustratorów dla stowarzyszeń. Rezolucya ta żąda od stowarzyszeń; „aby poczyniły wszelkie potrzebne kroki do wprowadzenia w życie téj niezbędnéj instytucyi, a to z uwagi, że niektóre związki filialnie poczyniły już w tym kierunku starania, i że w ten tylko sposób można będzie zapobiec grożącéj stowarzyszeniom kontroli państwowéj“. — W dyskusyi wszyscy mowcy popiérali wniosek, z wyjątkiem reprezentantów lipskiego Credit-Banku, którzy (powodów nie podają Bl. f. Gen.) żywo przeciw rezolucyi protestowali. — Uchwała jednak zapadła wszystkimi głosami przeciw nim, skutkiem czego reprezentanci tegoż Crdt. Banku Dr. Erdmann i Sparig opuściwszy salę obrad nadesłali do przewodniczącego pismo, w którém użalając się na „ciężkie a nieuzasadnione zarzuty, jakie im w toku dyskusyi czyniono, a których odpiérać nawet nie uważają za stosowne — nie wierzą, aby to zgromadzenie potrafiło p r z e d m i o t o w o rzeczy traktować, i uszanować przekonania mniejszości (!); uważają zatém za stosowne usunąć się od udziału w dalszych obradach“. — W odpowiedzi na to uchwalono na wniosek Wydziału jednogłośnie, co następuje: „Ogólny zjazd odpiéra z wszelką stanowczością zarzut, jakoby po zgromadzeniu dzisiejszém przedmiotowego traktowania spraw spodziéwać się nie można było, i uważa ton pisma pp. reprezentantów Crdt.-Banku za niewłaściwy“.

Ważną uchwałą, charakteryzująca ujemną stronę niemieckich stowarzyszeń (cenna wskazówka dla niektórych naszych stowarzyszeń) — była następująca:

„Z uwagi, że według roczników i informacyi patrona napływ pieniędzy do spółek zaliczkowych przewyższa w nienaturalnym stopniu ich potrzeby, że statecznie wzrastający kapitał obrotowy zmusza je do rozszérzania zakresu działania w kierunku nie pożądanym; że przedewszystkiem przez napływ obcych kapitałów, stosunek kapitału własnego do obcego ciągle się zmniejsza — zaleca Zgromadzenie w myśl dawniejszych swoich uchwał (z r. 1873. w Konstancyi) jako środki zaradcze przeciw zbytniemu napływowi obcych pieniędzy: dalsze zniżanie stopy procentowéj od tychże kapitałów, rozszérzanie terminów wypowiedzenia, i ograniczanie maksymalnéj wysokości pojedyńczych rachunków“. — (1. pkt. porz. dzien.). Dalszą uchwałą było polecenie dla Patrona o szczegółowe poinformowanie się w rajchstagu w sprawie deklaracyi do zmiany ustawy stęplowéj.

Następnie uchwalono rezolucyą domagającą się w obec przewidywanéj rewizyi ustawy z 4. lipca 1868., utrzymania z a s a d y g ł ó w n é j, „ż e s t o s u n k i p r a w n e s t o w a r z y s z e ń, i c h r e j e s t r o w a n i e, w y n i k a j ą c e s t ą d p r a w a i o b o w i ą z k i, u z n a n i e w d r o d z e u s t a w o d a w c z é j i c h c e l ó w, u r z ą d z e ń i s t a n o w i s k a w r e s z c i e e w e n t u a l n e z a ż a l e n i a i r e k u r s a p o z o s t a w i o n e s ą w y ł ą c z n i e u z n a n i u **sądów**, natomiast Zjazd protestuje przeciw „u s i ł o w a n i o m p o d p o r z ą d k o w a n i a s t o w a r z y s z e ń i n g e r e n c y i w ł a d z **administracyjnych** lub **komunalnych**, a z w a l c z a n i e n a k a ż d y m k r o k u t y c h u s i ł o w a ń, j a k o s p r z e c i w i a j ą c y c h s i ę c e l o m i d u c h o w i s t o w a r z y s z e ń u w a ż a z a o b o w i ą z e k“.

Z porządku dziennego wykluczono 7. stowarzyszeń z gólnego Związku za niepłacenie wkładek na cele związku.

W końcu przyjęto jednogłośnie wzorową instrukcyą dla towarzystw spożywczych, dotyczącą należytego prowadzenia i utrzymywania składów magazynowych.

Instrukcyi téj, dość obszernéj, bo obejmującéj 13 artykułów, nie podajemy z obawy, że w naszych kołach nie obudzi ona zajęcią — mamy bowiem w kraju tylko jedno towarzystwo spożywcze.

Zamykając ten krótki, ale treściwy i wierny pogląd na rezultaty dwudniowych obrad niemieckiego zjazdu stowarzyszeń, nie możemy pominąć milczeniem skromnéj uwagi, którą już przy innéj sposobności *) wypowiedzieliśmy, że **„jeżeli** u nas jest źle, to gdzieindziéj jeszcze gorzéj“. Jeżeli bowiem u nas z oporem postępywała sprawa lustratorów, to przecież weszła już w życie (po mniéj więcéj 12-letnim peryodzie działalności naszych stowarzyszeń), podczas gdy w Niemczech po 30-letnim peryodzie znajduje się zaledwie w stadyum przygotowawczém — jeżeli u nas są wielkie braki w administracyi, w nieprawidłowym stosunku kapitałów własnych do obcych, w nieznajomości ustaw (często nawet saméj ustawy o stowarzyszeniach) i t. d. — to braki te występują w Niemczech o wiele jaskrawiéj. Jeżeli nie wszystkie nasze stowarzyszenia garną się do wspólnego ogniska, jakiém jest Związek stow., to o wiele silniéj występuje ten brak solidarności w Niemczech; jeżeli

---

*) W artykule „O stosunkach kredytu osobistego“. Prz. R.

wreszcie, kończę to pobieżne porównanie, znajdą się niedowierzający i posądzający nas o przechwałki, to odsełamy ich do pism fachowych i roczników niemieckich, a statystyka porównawcza przez nich zestawiona, przemówiłaby o wiele dobitniéj na naszą korzyść! *(N. U.)*

Lustracya

Towarzystwa zaliczkowego w Bóbrce.

Dnia 28. sierpnia 1882. odbyłem lustracyą związkowego towarzystwa pod firmą: „Towarzystwo zaliczkowe, stow. zar. z nieograniczoną por. w Bóbrce“. Przy lustracyi byli obecni ze strony Dyrekcyi dotyczącego Towarzystwa: pp. ks. Andrzejowski, Władysław Międlicki i Mikołaj Petrów; ze strony komisyi kontrolującéj i Rady zawiadowczéj nikt nie przybył.

Księga główna wykazywała w dniu lustracyi następujący stan majątkowy (bilans surowy):

Stan bierny: Udziały	3.722	zł. 07	ct.
Fundusz rezerwowy . . .	943	„ 93	„
Wkładki oszczędności . .	9.617	„ 97	„
Długi towarzystwa	8.020	„ —	„
Odsetki	362	„ 69	„
Reszta zysku z r. 1881 . .	8	„ 98	„
Fundusz podatkowy . . .	187	„ 97	„
Fund. strat nieprzewidzianych	161	„ 10	„
Razem	23.024	zł. 71	ct.
Stan czynny: Pożyczki	22.638	zł. 43	ct.
Koszta administracyi . .	194	„ —	„
Inwentarz	126	„ 04	„
Kasa	66	„ 24	„
Razem	23.024	zł. 71	ct.

Udziały w sumie 3.722 zł. 07 ct. pochodzą od 235 członków, których liczba od ostatniego zamknięcia rachunkowego (1881) wzrosła o 11. Wpłaty na udziały przez członków są zadowalające. Najwyższe udziały po 200 zł. posiada członków dwóch, a dywidendę płaciło Towarzystwo w ostatnich trzech latach po 8%. Nasuwa mi się uwaga, że Towarzystwo to należycie pojmuje swoje zadanie, które nie polega na rozdawaniu możliwie najwyższéj dywidendy.

Fundusz rezerwowy powstaje z wpisowego po 1 zł. od każdego członka, przepadłych udziałów (na mocy postanowień statutu) i z przyrastających 5% odsetek od niego wynosi obecnie 25% udziałów i ulokowany jest jako gotówka w obrocie.

Wkładki oszczędności w sumie 9.617 zł. 97 ct. pochodzą od 82 stron w granicach od 60 ct. do 2.142 zł. Najwyższych wkładek w kwotach powyżéj 1.000 zł. było od 3 stron. Między właścicielami książeczek oszczędności znalazłem 7 numerów od urzędu gminnego w Bóbrce, jako lokacya różnych funduszów gminy.

Towarzystwo oprocentowuje wkładki oszczędności po 6½ i 5½% rocznie a nadto praktykuje następujące przy wypłacie zastrzeżenia: żąda mianowicie do 20 zł. 1 dzień, do 25 zł. 8 dni, do 50 zł. 14 dni, do 100 zł. 4 tygodnie, do 200 zł. 6 tygodni, a wyżéj 3 miesięczne wypowiedzenie. Sposób obliczania odsetek znalazłem odpowiedni półroczny; procenta nie podniesione zostają dopisane do kapitału.

Ewidencyi wydawanych przez Dyrekcyą książeczek oszczędności dotąd nie prowadziło się osobno, lecz tylko w księdze wkładek.

Wycofane książeczki oszczędności zostają natychmiast po wypłacie zniszczone. Zapoznałem Dyrekcyą z rachunkiem tak zwanym „Staffelrechnung“ i wykazałem jéj korzyści tego sposobu prowadzenia rachunków wkładek oszczędności.

Długi Towarzystwa w sumie 8.020 zł. pochodziły od:

Galic. Kasy oszczędności, Tow. zal. we Lwowie, Towarzystwa wzaj. ubezpieczeń w Krakowie i Banku zaliczkowego w Stanisławowie (w ostatnim winno Towarzystwo 200 zł., od których opłaca 8%) od reszty płaci 5% (Gal. Kasa oszcz.) i 6% w Tow. zaliczk. we Lwowie i Tow. wzaj. ubezp. w Krakowie.

Towarzystwo wywiązuje się ze swoich zobowiązań należycie.

Kontrola reeskontowanych weksli jest następująca: Dyrekcya prowadzi wykaz weksli w porządku chronologicznym, w którym uwidocznia termin zapadłości, kwotę, nazwisko akceptanta i datę wystawienia.

Saldo odsetek wynosiło 362 zł. 69 ct., czyli w przychodzie 1.037 zł. 20 ct., w rozchodzie 674 zł. 51 ct. Towarzystwo pobiéra od pożyczek, udzielanych członkom, 9% półrocznie z góry, od rat zaległych nie pobiéra prowizyi zwłoki, lecz tylko od odsetek w terminie nieuiszczonych także 9%.

Odsetki obliczają się stronom od pozycyi terminowych dokładnie według dni (tygodni, miesięcy), od pożyczek ratalnych w ten sposób, że tylko za piérwszy termin oblicza się od całego kapitału, a daléj zawsze od resztującéj kwoty i tak wypośrodkowany procent za półrocze pobiéra się przy wypłacie pożyczki jak wyżéj nadmieniłem, tylko od zaległych odsetek. Według ostatniego bilansu wynosiły (odsetki zaległe) w stanie czynnym 417 zł. 15 ct., czyli 2% kapitału wypożyczonego.

Skutkiem tego podnieść mi wypada, że stosunek ten spowodował uchwałę Rady nadzorczéj wspólnie z Dyrekcyą, w tym roku powziętą, aby zaległe pożyczki osobliwie z dawniejszych lat bezwzględnie ściągać.

Pożyczki w sumie 22 638 zł. 43 ct. składają się z 223 pozycyi. Pożyczki udziela Towarzystwo w kwotach od 5 do 300 zł. wyjątkowo jedną na 800 zł., a to na weksle, akta notaryalne i zwykłe skrypta.

Pod względem formalnym znalazłem weksle, skrypta dłużne i akta w należytym porządku.

Sposób przechowywania i kontrola nad tymi walorami jest następująca: w kasie ogniotrwałéj chronologicznie układane i za każdy rok osobno związane.

Towarzystwo udziela pożyczek na posiedzeniach Dyrekcyi łącznie z Radą nadzorczą na podstawie podań pisemnych. Uchwały uwidocznia się w księdze posiedzeń Rady nadzorczéj i Dyrekcyi.

Ingerencya Rady nadzorczéj przy udzieleniu pożyczek jest następująca: każdą pożyczkę, wysokość jéj i sposób zabezpieczenia uchwala Rada nadzorcza na wspólnych posiedzeniach z Dyrekcyą. Dyrekcya wniosła obecnie, aby się co do tego zastosować do regulaminu przez Patronat dla towarzystw wypracowanego i wniosek ten przekazała Rada nadzorcza osobnéj do tego wybranéj komisyi, która jednak jeszcze z niego sprawy nie zdała.

Spłaty pożyczek odbywają się prawidłowo, tylko z dawniejszych lat kilkanaście pożyczek choć na majątku zabezpieczonych zalega, i dla tego powzięto wyż wzmiankowaną uchwałę i oddano sprawy do sądu.

Według ostatniego bilansu wynosiły zaległości 2.600 zł. na stan pożyczek 21.111 zł. 93 ct., czyli 12%. Zaskarżonych pozycyi jest 17 ze sumą 2.600 zł., z czego wszystkie są zabezpieczone na majątku nieruchomym, z wyjątkiem jednéj na 100 zł.

Syndykiem Towarzystwa jest p. Teofil Wajdowski, c. k. notaryusz. Stosunek Towarzystwa do Syndyka jest następujący: tenże prowadzi tylko procesa Towarzystwa przeciw członkom, a pobiéra te koszta, które sąd przyznaje, w innym zresztą stosunku nie stoi on z Towarzystwem.

Ewidencyą spraw procesowych utrzymuje Dyrekcya w ten sposób, że prowadzi osobną książkę, w której sprawy p. notaryuszowi oddane, zapisuje.

W ogóle co do pożyczek nie widziałem ze względu na kroki przez Radę nadzorczą i Dyrekcyą co do zaległych poczynione zasięgać szczegółowych informacyi, tém więcéj, że postępywanie przy uchwaleniu udzielenia pożyczki, świadczy o wszelkiéj możliwéj przezorności.

Koszta administracyi wynoszą 194 zł. Czynsz 100 zł. rocznie; podatki 29 zł.; reszta wydatków w sumie 965 zł., w których mieszczą się i koszta procesowe, gdyż Dyrekcya takowe w osobnéj rubryce nie kontuje. Zauważam, że za przeszły rok udzielono Dyrekcyi tantyemę w kwocie 276 zł., jest to bardzo skromne wynagrodzenie w obec tego, że Dyrekcya stałéj płacy nie pobiéra.

Kasę, która według bilansu surowego i księgi kasowej wykazywała 66 zł. 24 ct., zliczyłem szczegółowo i znalazłem takową zgodnie z księgą likwidacyjną w gotówce w banknotach i monecie zdawkowéj.

Co do innych pozycyi bilansowych i kasowych znalazłem, że utworzenie funduszu na podatki i na straty nieprzewidziane świadczy o przezorności Dyrekcyi i Rady nadzorczéj. Fundusze te również są w obrocie kasowym.

Biuro Towarzystwa znajduje się w domu obok aptéki p. Międlickiego, zajmuje jeden wielki pokój z osobnym wchodem.

Kancelarya Towarzystwa prowadzona jest przez p. Międlickiego. Protokół podawczy szczegółowo prowadzony, protokoły Rady zawiadowczéj, która posiedzenia swe co miesiąc odbywa, w osobnéj księdze, protokoła z posiedzeń Dyrekcyi, registratura i akta w porządku. Korespondencya przechowuje się.

W Glinianach, dnia 19. sierpnia 1882.

Rudolf Koerber,
lustrator okręgu lwowskiego pozamiejskiego.

Lustracya
Banku zaliczkowego „Nadzieja“ w Delatynie.

Dnia 17. lipca 1882. odbyłem lustracyą związkowego towarzystwa pod firmą Bank zaliczkowy „Nadzieja“ w Delatynie, stow. zar. z nieogr. por. Przy lustracyi byli obecni ze strony Dyrekcyi dotyczącego Towarzystwa pp. Ksiądz Józef Bohdan, jako dyrektor, Aleksander Stańkowski, jako kasyer, ze strony komisyi kontrolującéj i Rady zawiadowczéj nikt nie był obecny.

Księga główna (likwidacyjna) wykazywała w dniu lustracyi następujący stan majątkowy (bilans surowy):

Stan bierny:	Udziały	11.173	zł. 50	ct.
	Fundusz rezerwowy . . .	1.449	„ 85	„
	Wkładki oszczędności . .	7.452	„ 28	„
	Długi towarzystwa . . .	14.397	„ —	„
	Odsetki	1.268	„ 16	„
	Inne rachunki	967	„ 34	„
	Razem . . .	36.708	„ 13	„
Stan czynny:	Pożyczki . . .	33.136	„ 97	„
	Koszta administr. . . .	615	„ 67	„
	Lokacye	20	„ —	„
	Koszta proces.	561	„ 25	„
	Inne rachunki	2.185	„ 24	„
	Kasa	189	„ —	„
	Razem . . .	36.708	„ 13	„

Udziały w sumie 11.173 zł. 50 ct. pochodzą od 400 członków, których liczba od ostatniego zamknięcia rachunkowego (1881) wzrosła o 12. Wpłaty na udziały przez członków są należyte, bowiem deklarowane udziały wynoszą wszystkiego 12.245 zł. Najwyższe udziały po 500 zł. posiada członków 5, a dywidendę płaciło Towarzystwo w ostatnich trzech latach po 10%, 9% i 12%. Nasuwa mi się uwaga, że dywidenda zamiast się

zmniejszać, idzie w górę, co wskazuje na potrzebę obniżenia stopy procent. od pożyczek członkom udzielanych.

Fundusz rezerwowy powstaje z wpisowego od członków po 2 zł. i 10% z rocznych czystych zysków, wynosi obecnie 13% udziałów i ulokowany jest w następujący sposób: gotówka jest w obrocie, a wszystkiego tylko 20 zł. na książeczce wkładkowéj Tow. zal. we Lwowie.

Wkładki oszczędności w sumie 7.452 zł. 28 ct. pochodzą od 97 stron w granicach od 1 zł. do 2.000 zł. Najwyższych wkładek w kwotach powyżéj 300 zł. było od 7 stron. Między właścicielami książeczek oszczędności znalazłem 30 numerów od instytucyi publicznych, a mianowicie: od c. k. Sądu powiat. w Delatynie 26 wkładek na 1816 zł.; od c. k. Sądu powiat. w Nadwórnie 2 wkładek na 302 zł., od fund. ubogich m. Delatyna 2 wkładek na 176 zł.

Towarzystwo oprocentowuje wkładki oszczędności po 6% rocznie z półroczném skapitalizowaniem procentów, a nadto praktykuje następujące przy wypłacie zastrzeżenia: do 50 zł. bez wypowiedzenia, do 100 zł. 14 dni, wyżéj 100 zł. 30 dni. Sposób obliczania odsetek znalazłem odpowiedni.

Ewidencya wydawanych przez Dyrekcyą książeczek oszczędności prowadzi się w sposób następujący: utrzymuje się wykaz, w który wpisywanym bywa zapas zamówiony i ilość książeczek częściowo.

Wycofane ksiażeczki oszczędności unieważnia się i przechowuje w sposób następujący: przekréśla się na dowód unieważnienia i przechowuje się w szafie lokalu kasowego.

Nadto do téj pozycyi zauważyć muszę, że potrzeba zaprowadzić osobną księgę wkładek i odpowiednie do tego książeczki wkładkowe ze stosownym regulaminem, co bliżej objaśniono przy lustracyi.

Długi Towarzystwa w sumie 14.397 zł. pochodziły od: (na weksle 4%) 4.797 zł. reeskompt. wekslów w stanisł. filii Banku Austro-węg., (na weksle 6%) 2000 zł. Tow. zal. Lwów, (na weksle 6½%) 1600 zł. Bank zal. Stanisławów, (na skrypt 5%) 6000 gal. Kasa Oszczędności Lwów. Razem jak wyżéj 14.397 zł.

Towarzystwo wywiązuje się ze swoich zobowiązań z wszelką precyzyą. Kontrola reeskontowanych weksli jest następująca: notuje się w terminarzu wypłat i i w szkontrze wekslowym, tak weksle reeskomptowane jako też spłacone, nadto są korespondencye na dowód. Sądzę, że tylko szkontro wekslowe należałoby odpowiednio uzupełnić, na co przy lustracyi dano wzór i objaśnienie.

Saldo odsetek wynosiło 1268 zł. 16 ct., czyli w przychodzie 1890 zł. 77 ct., w rozchodzie 622 zł. 16 ct. Towarzystwo pobiéra od pożyczek, udzielanych członkom 10%, a nadto w razie zwłoki prowizyą po 2%, łącznie 12%.

Odsetki obliczają się stronom od pozycyi terminowych dokładnie, od pożyczek ratalnych w ten sposób, że od pozostałéj kwoty dłużnéj pobiéra się procent za czas oznaczony (ratalnie) ściśle według czasu. Prowizya zwłoki oblicza się od późniéj spłaconych rat kapitału i procentów za czas należący ubiegły. Według ostatniego bilansu wynosiła prowizya zwłoki (odsetki należne, zaległe) w stanie czynnym 1596 zł. 21 ct., czyli blisko 5% kapitału wypożyczonego.

Skutkiem tego podnieść mi wypada, że wskazaném by było raźniejsze ściąganie należytości ratalnych.

Pożyczki w sumie 33.136 zł. 97 ct. składają się z 232 pozycyi. Pożyczki udziela Towarzystwo w kwotach od 20 zł. do 500 zł. na następujące obligi dłużne: na weksle z 3. podpisami, na skrypta z postępowaniem drobiazgowém i na zastawy i na spłaty kwartalne, miesięczne, także półroczne, zwykle na 10 kwart. rat, a wyjątkowo na 20 kwart., lub 10 półrocznych rat.

Pod względem formalnym znalazłem weksle i skrypty dłużne odpowiednio wypisane; zaś zastawy 28 sztuk na pożyczki 1056 zł. z należytém oszacowaniem i ewidencyą.

Sposób przechowywania i kontrola nad tymi walorami jest następująca: mieści się wszystko w żelaznéj szafie wertheimowskiéj i prowadzą się potrzebne ewidencye w trojaki sposób, na każdy dział osobno.

Towarzystwo udziela pożyczek na posiedzeniach Dyrekcyi na podstawie podań pisemnych. Uchwały uwidocznia się w księdze zgłoszeń na pożyczki.

Ingerencya Rady Nadzorczéj przy udzieleniu pożyczek jest następująca: wybiéra 4 cenzorów, do uchwały dyrekcyjnéj potrzeba obecności przynajmniéj 2 cenzorów i 2 dyrektorów.

Spłaty pożyczek odbywają się dość prawidłowo.

Według ostatniego bilansu wynosiły zaległości 2800 zł., na stan pożyczek 33.136 zł. 97 ct., czyli 8½%. Zaskarżonych pozycyi jest 43 ze sumą 2000 zł. z czego nic nie przepadnie, bowiem wszystkie pozycye są odpowiednio i sądownie zabespieczone.

Syndyka nie ma, a sądownie zastępuje Dyrekcya Towarzystwo. Ewidencyą spraw procesowych utrzymuje Dyrekcya w ten sposób, że prowadzi osobny szczegółowy wykaz likwidacyjny tych spraw.

W ogóle co do pożyczek według szczegółowych informacyi, które zaciągnąłem, zaznaczyć muszę, że takowe bywają udzielane w granicach umiarkowanych i z całą przezornością.

Koszta administracyi wynoszą według zamknięcia rach. za r. 1881. 1019 zł. 99 ct. Czynsz 72 zł., płace dyrektorów 400 zł., płaca urzędnika 300 zł., służby 48 zł., podatki 59 zł. 80 ct., reszta wydatków w sumie

140 zł. 19 ct. na księgi, druki i t. p. Co do wydatków administracyjnych nasuwa się uwaga, że takowe wynoszą w proporcyi do kapitału obrotowego blisko 3%, co wprawdzie okazuje się cokolwiek za wysokie, lecz znajduje zupełne pokrycie w pobiéranych procentach.

Kasę, która według bilansu surowego i księgi kasowéj wykazywała 189 zł., zliczyłem szczegółowo i znalazłem w zupełnej akuratności.

Co do innych pozycyi bilansowych i kasowych znalazłem, że takowe są akuratne i zupełnie zgodne.

Biuro Towarzystwo znajduje się w domu c. k. Skarbu salinarnego, zajmuje ubikacyi dwie, jedną na bióro manipulacyjne, druga sklepiona na kasę.

Kancelarya Towarzystwa, protokół podawczy, protokoły Rady zawiadowczéj, protokoły z posiedzeń Dyrekcyi, registratura i akta i korespondencya, wszystko prowadzone jest w najlepszym porządku.

Szczegółowe spostrzeżenia. Energia i zamiłowanie do działania księdza kan Józefa Bohdana stworzyły i w krótkim stosunkowo czasie znacznie rozwinęły tutejsze Towarzystwo, które przy dalszém fachowém zawiadywaniu całkowicie liczyć może na trwałość, pomimo, że w tutejszéj okolicy wszelkie czynności kredytowe są i będą zawsze żmudne i trudne.

Towarzystwo używa w ogóle opinii jak najlepszéj, i należy już dziś do rzędu dobrze zawiadywanych spółek.

W Delatynie, dnia 18. lipca 1882.

Józef Urban,
lustrator okręgu Stanisławowskiego.

Ruch stowarzyszeń.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. *Nowe stowarzyszenie.* Towarzystwo kredytowe miejskie w Lubaczowie stow. zar. z nieogr. por. Statut z 31. maja 1882. Celem stow. dostarczanie członkom gotówki na umiarkowany procent, za pomocą wspólnego kredytu wszystkich członków. Dyrekcya: Arnold Kübel, Majer Gabel, Noe Rast. (C. k. sąd kr. Lwów).

Zmiany statutów. Tow. zal. w Krakowie, spółka zarej. z nieogr. por. — rejestruje nowy statut z 24. kwietnia 1881. (C. k. sąd kraj. w Krakowie).

Zmiany w Dyrekcyi. Tow. zal. w Grybowie st. z nieogr. por. Na skutek wyboru 29. kwietnia 1882. wszedł w skład Dyrekcyi Dr. Adam Jakubowski w miejsce p. Stanisława Chełmickiego. (C. k. sąd obw. Nowy Sącz). — „Bank rolniczy“ we Lwowie stow. zar. z por. ogr. Zastępcą dyrektora mianowany p. Józef Pieńczykowski uchw. Rady zaw. z 31. maja 1882. (C. k. sąd kraj. we Lwowie).

Zarejestrowana lwowska spółka zal. stow. urzędników z por. nieogr. Na skutek wyboru z 27. lutego 1882. do Dyrekcyi weszli: Frańciszek Maksymowicz, Ludwik Dziedzicki, Karol Miszkiewicz i Adolf Herbert — zastępcą Edward Tranda. (C. k. sąd kraj. Lwów).

Stow. oszcz. i poż. „Opatrzność“ w Milówce. Dnia 28. lutego 1882. obrani Dyrektorami: Józef Chodakoski, Andrzej Omasta, ks. Jan Zieliński; — zastępcami: Ignacy Misiałowski, Antoni Jamka i Józef Fabiańczyk. (C. k. sąd obw. w Wadowicach).

Tow. Tkaczów w Błażowéj stow. zar. z nieogr. por. Na walnem zgromadzeniu dnia 21. maja 1882 obrany Dyrektorem p. Ignacy Modliszewski w miejsce Aleksandra Rożojowskiego. (C. k. sąd obw. w Rzeszowie).

Stow. poż. wzaj. pomoc w Makowie z nieogr. por. w sądzie wpisane. Dyrektorem obrany Karol Wroński — zastępcami: Dr. Błażéj Uchacz i Wojciech Studnicki (C. k. sąd obw. w Wadowicach).

Bialsko-Bielskie stow. poż. i oszcz. „Wzajemna pomoc“ w Białéj. Na walnem zgromadzeniu dnia 30, marca 1882. zostali obrani Dyrektorami: Edward Lang, Jan Dołkowski i Aleksander Fischer; zastępcami: Adolf Miksch i Dr. Józef Bogdanik, (C. k. sąd obw. w Wadowicach).

Fundusz zaopatrzenia. Tow. zaliczkowe w Birczy przystąpiło do funduszu zaopatrzenia.

Godne naśladowania w Tarnopolu zawiązane zostało stowarzyszenie kredytowe Bank powiatowy z por. ogr. C. k. sąd tarnopolski uchwałą rejestrującą tę firmę urzędownie zakomunikował Związkowi stow. zarobkowych i gospodarczych we Lwowie. Dla celów nadzoru i statystyki było by to wielkiem dobrodziejstwem, gdyby w ten sposób wszystkie sądy postępowały.

Towarzystwo zaliczkowe we Lwowie udziela już drugi rok t. z. kredytu budowniczego. Proceder jest następujący: właściciel gruntu lub rozpoczętéj budowy intabuluje na gruncie kredyt odpowiedny, z którego korzysta w miarę postępu budowy. Procent wynosi 7 od sta bez wszelkich dodatków, kosztów, lub prowizyi. Dotąd nie udzielano jeszcze we Lwowie tak tanio podobnego kredytu. Po skończonej budowie i otrzymaniu konsensu zamieszkania, zaciąga budujący pożyczkę w gal. kasie oszczędności i Towarzystwo spłaca. W ten sposób dopomogło lwowskie Towarzystwo zaliczkowe w dwóch ostatnich latach do wybudowania dwudziestu dwóch domów we Lwowie, a mianowicie: 1 parterowy, 7 jednopiątrowych a 14 dwupiątrowych. W interesie tém użyło Towarzystwo 192.000 zł. w kwotach od 3000 zł. do 20.000 zł. 14 interesów już jest rozwikłanych t. j. Towarzystwo przez gal. Kasę spłacone — a 8 intereresów jeszcze jest nie załatwionych.

Kasa zaliczkowa w Krościenku, jak donosi p. Patronowi prezes tego Towarzystwa p. Marceli Drohojowski, zwija zupełnie interes i uważać ją należy za likwidującą dobrowolnie. Przyczyną ma być brak kierownika. Podobne doświadczenia robi się i w innych miasteczkach naszego kraju, co powinno być zachętą dla młodych ludzi aplikowąnia się do tego zawodu. Stowarzyszenia nasze mogą już zapewnić stałą egzystencyą, a Fundusz zaopatrzenia spokojną starość lub nieudolność. Leży to tylko w naszych rękach, lecz potrzeba poparcia zwłaszcza od starszych, większych stowarzyszeń.

Nowomianowany lustrator lwowski p. Rudolf Körber przeprowadził już lustracyę Kasy zaliczkowéj „Nadzieja" w Jaryczowie nowym i nadesłał p. Patronowi szczegółowy protokół. Stowarzyszenie to jeszcze jest za małe, aby ogłoszenie tego protokołu mogło obudzić interes publiczny i dlatego go nie ogłaszamy drukiem.

Bilanse stowarzyszeń zarobk. i gospod. za r. 1881.

Gorlice. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek zysków i strat.* Zyski: saldo odsetek 9.081·02; zysk z r. 1880. 73·87. Razem 9.154·89. Straty: administracya 4.833·53; rezerwa podatkowa 510·03; straty w r. 1881. 16·57 czysty zysk 3.794·76. Razem 9.154·89. *b) Bilans.* Stan czynny: Dłużnicy 710 93; pożyczki członków 196.953·13; efekfa własne 137·69; ruchomości inwentaryalne 497·14; zaliczki zwrotne 2.756·40; rach. asekuracyi 369·55; zaliczki na płace 220·—; lokacya gotówki 2.350·33; realność towarzystwa 11.700·—; rach. różnych 186·86; odsetki przenośne 17.727·43; gotówka 8.682·78. Razem 242.292·24. Stan bierny: udziały 56.805·52; wkładki oszczędności 136.319·54; wierzyciele 31.188·44; realność towarzystwa 2.607·57; fundusz rezerwowy 7.487·84; rach. różnych 1,129·44; odsetki przenośne 2.424·10; administracya 25'—; rezerwa podatkowa 510·03; czysty zysk 3.794·76. Razem 242.292·24. Obrót kasowy 1,278.936.46. Liczba członków 1.130.

Rohatyn. Towarzystwo zaliczkowe. *Bilans.* Stan bierny: Udziały członków 9281·81; fundusz rezerwowy 2164·—; wkładki oszczędności 26.843·18; długi Towarzystwa 9000·—; procenta przenośne 562·20; czysty zysk 661·69; reszta pozycyi stanu biernego 50·—; razem 48.562·88. Stan czynny. Gotówka 993·43; pożyczki 43.762·57; procenta przenośne 2817·28; koszta założenia i administracyi 378·—; reszta pozycyi stanu czyn. 611·60; razem 48.562·88. Liczba członków 507. Ogólny ruch kasowy 63.739·26.

Uwaga Redakcyi. Zadziwia nas, że dotąd nie odbyło się Walne Zgromadzenie tego Towarzystwa i że rachunki roczne nie zostały dotąd po myśli przepisu statutu i ustawy należycie ogłoszone.

Ogłoszenie.

Zaproszenie do przedpłaty na

Ósmy Rocznik

stowarz. zarobkowych i gospodarczych.

Cena w prenumeracie 1 zł. za egz.

Daléj zaprenumerowano: 56. Tarnów, Tow. kred. dla handlu i przem. 1 egz.; 57. Sieniawa, Tow. zal. 2 egz.; 58. Kamionka str., Sp. poż. 1 egz.; 59. Andrychów, Tow. zal. i oszcz. 1 egz.; 60. Śniatyn, Tow. zal. 3 egz.; 61. Milówka, Stow. poż. i oszcz. 3 egz.; 62. Tarnopol, Tow. kred. 1 egz.; 62, Gródek, kasa zal. 10 egz.; 64. Kraków, Zw. Druk, 4 egz.; 65. Praga p. Krzen 1 egzm.; 66. Tyśmienica, kasa zal. 2 egz.; 67. Sokal Tow. zal. 2 egz.; 68. Lwów, Tow. handlu skór 3 egz.; 69, Pomorzany, Tow. zal. 3 egz.; 70. Przemyśl, Tow. urzęd. 3 egz.; 71. Sambor, Tow. zal. 6 egz.: 72. Krakowiec, st. poż. 2 egz.; 73. Wydział krajowy 150 egz.; 74. Sokal, Sp. & Cr.-V. 2 egz.; 75. Limanowa, Tow. zal. 3 egz.; 76. Tłumacz „Oszczędn." 2 egz.; 77. Rohatyn, Tow. zal. 4 egz.; 78. Stryj, Sp. & Cr. V. 1 egz.; 79. Lwów I. Zw. Drukarnia 38 egz. Razem 248 egz. Ogółem z poprzednio wykazanymi 458 egz.

Zwraca się uwagę Szan. Stowarzyszeń, że jeszcze wiele stowarzyszeń nie poczyniło zamówień — upraszamy więc o przyspieszenie postanowienia celem ustanowienia odpowiedniéj liczby nakładu.

VIII. Rocznik już jest w druku.

Pomimo bardzo licznych próśb brak nam jeszcze wykazów następujących: 1. Bursztyn, kasa zal.; 2. Kańczuga, kasa zal.; 3. Kołomyja, Tow. zal.; Oleszyce, Tow. zal.; 5. Przemyśl, Tow. zal. rolne; 6. Rymanów, Tow zal.; Stanisławów, Spar & Cr.-V.; 8. Żywiec, Tow. zal. i 9. Spółka roln. w Tarnopolu.

Zwraca się uwagę, że towarzystwa te albo pominąć będziemy musieli w Roczniku, który stanowczo wyjdzie w piérwszych dniach października b. r. — albo też zamieścimy jedynie niedokładne o nich daty, o ile je inną drogą, a nie wprost od stowarzyszeń otrzymać zdołamy.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski. Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.